

Aust-Agder Turistforening

Naturvernforbundet
i Agder

DNT Sør

Birkenes kommune

Kristiansand, 26.10.20

Dette brevet sendes på vegne av 4H Agder, Aust-Agder Turistforening, DNT Sør, Naturvernforbundet i Agder, og Norges jeger- og fiskerforbund Aust-Agder.

Kommunal planstrategi 2020-2024

Innspill fra Forum for natur og friluftsliv Agder

Viser til kunngjøring av offentlig ettersyn – Kommunal planstrategi 2020-2024. Norsk friluftsliv har utarbeidet en hurtigguide til lokalpolitikere ved rullering av planstrategi. Dette er en veileder med konkrete råd for hvordan hver kommune kan lykkes med å bevare naturgrunnlaget, sikre attraktive friluftslivsarealer og gi gode oppvekstkår for kommende generasjoner, i tråd med FNs bærekraftsmål (<https://norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2020/04/Oppdatert-Planstrategi2020-guide.pdf>).

Sammendrag

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) foreslår at Birkenes kommune vurderer å ta inn følgende i planstrategien:

- Vurdere om revisjon av verdsettingen av friluftslivsområder bør gjøres i denne planperioden
- Utarbeide en plan for friluftslivets ferdselsårer
- Utrede og etablere en varig og forpliktende markagrense/utbyggingsgrense i kommuneplanen
- Utarbeide grønnstrukturplan
- Utrede og kjøpe opp private strandsoneareal til allmenne friluftslivsformål
- Styrke arbeidet med etablering av sammenhengende stier, og forbindelser til, fra og mellom friluftslivsområder
- Gjøre friluftsliv til en del av introduksjonsprogrammet, samt opplæringen i norsk og samfunnskunnskap
- Etablere en fritidsguide/turvenn-løsning
- Utarbeide en frivillighetspolitikk for kommunen i samarbeid med de frivillige organisasjonene
- Invitere frivilligheten inn i politikktutforming og kommunal planlegging
- Opprette en arena for kontinuerlig dialog med frivillig sektor
- Gjennomføre en kartlegging av kommunens strandsoneareal
- Ha en gjennomgang av kommunens dispensasjonspraksis i strandsonen
- Innføre en nedre byggegrense som ivaretar 100-metersbeltet i strandsonen
- Utøve myndighetskontroll ved ulovlige bygg og stengsler i strandsonen

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
agder@fnf-nett.no | Postboks 101, 4662 Kristiansand S | 91 81 64 71
organisasjonsnummer 914 046 831 | www.fnf-nett.no/agder

- Satse på energi- og klimatiltak som ivaretar klima- og naturutfordringene på en likeverdig måte
- Sikre at det føres oppsyn og kontroll av motorisert ferdsel i utmark
- Legge til rette for som driver ikke-motorisert aktivitet i sjø, vann og vassdrag
- Gjennomgå hvilke temaer i kommunen som berører regionale interesser og som ikke kan løses i egen kommune alene, men best løses gjennom regional plan
- Vurdere om kommunen har god kompetanse på ulike typer medvirkningsprosesser
- Benytte ulike metoder for medvirkning slik at alle lag/foreninger og ulike grupper i befolkningen nås
- Gi innbyggerne opplevelsen av at deres deltakelse kan påvirke utfallet
- Legge til rette for at alle kan komme til «planleggingsbordet», ha mulighet til å gi innspill og være en del av plandialogen

Folkehelse og friluftsliv

Friluftsliv er en viktig kilde til livskvalitet, og til god fysisk og psykisk helse. Helsedirektoratet har beregnet at økt fysisk aktivitet har et potensiale på 455 milliarder kroner årlig som samfunnsøkonomisk gevinst. Og undersøkelser viser at friluftsliv er den aktiviteten som flest oppgir at de ønsker å gjøre mer av. Store deler av befolkningen har et aktivt forhold til friluftsliv, og det har en verdi i form av glede, følelse av mestring, fysisk aktivitet, rekreasjon, avkobling, naturopplevelse og mulighet til samvær med andre. Dette gjør at friluftsliv har flere direkte nytteverdier, som bedre helse og økt livskvalitet.

Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder

Birkenes kommune var tidlig ute med å kartlegge og verdsette friluftslivsområder. Arbeidet var ferdig i 2015. Det er nå fem år siden, og kommunen bør vurdere om de i denne planperioden bør revidere verdsettingen av friluftslivsområder.

Plan for friluftslivets ferdselsårer (turruteplan)

Stier og løyper er friluftslivets viktigste anlegg/infrastruktur, og en forutsetning for å få folk mer aktive. En systematisert og prioritert oversikt over kommunens turruter kan inneholde både eksisterende og planlagte turruter i kommunen. Turrutene omfatter ulike friluftslivsaktiviteter, som gå- og skiturer, sykkel- og padleruter.

Vi foreslår at det utarbeides en plan for friluftslivets ferdselsårer da stier, turveger, løyper og turleder er avgjørende for utøvelsen av friluftsliv. Slike planer er et av tiltakene omtalt i regjeringens handlingsplan for friluftsliv

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/ce805bbda07b40d184115b512d1c0de0/t-1564.pdf>).

Med en slik plan kan kommunen få oversikt over ferdselsårene, og planen kan være et redskap i planlegging, opparbeiding, skilting og merking av sammenhengende nettverk av turstier fra der folk bor og ut i naturen. Miljødirektoratet har laget en veileder for kommunene som hjelp til utarbeidelsen: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1292/m1292.pdf>.

Nærnatur og nærtur

Lett tilgang til natur i nærmiljøet gir hyppigere bruk. Undersøkelser har vist at bruken av naturområder går ned dersom det er mer enn 500 meter til nærmeste tursti, turområde eller andre

grøntområde. Det er derfor viktig å ta vare på de befolkningsnære friluftslivs- og grøntområdene. Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Utrede og etablere en varig og forpliktende markagrense/utbyggingsgrense i kommuneplanen, for å sikre kommunens viktigste friluftslivsområder mot nedbygging
- Utarbeide grønnstrukturplan som sikrer sammenhengen mellom ulike grøntområder og viktige friluftslivsområder
- Utrede og kjøpe opp private strandsoneareal til allmenne friluftslivsformål, jf. tilskuddsordningen til sikring av friluftslivsområder
- Styrke arbeidet med etablering av sammenhengende stier, og forbindelser til, fra og mellom friluftslivsområder

Inkludering og frivillighet

Friluftsliv er et unikt virkemiddel for å bidra til økt inkludering, og gjennom friluftsliv kan innvandrere og flerkulturelle bli kjent med nordmenn, norsk språk og norsk kultur. Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Gjøre friluftsliv til en del av introduksjonsprogrammet, samt opplæringen i norsk og samfunnskunnskap
- Etablere en fritidsguide/turvenn-løsning slik at det blir enklere for både privatpersoner og tjenesteområder i kommunen å få mer informasjon om hvordan de kan bli mer fysisk aktive i sitt nærmiljø

Frivillighet skaper mangfold, den utfordrer og gjør en forskjell i menneskers liv. En aktiv og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et aktivt og levende lokalsamfunn. Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Utarbeide en frivillighetspolitikk for kommunen i samarbeid med de frivillige organisasjonene
- Invitere frivilligheten inn i politikktutforming og kommunal planlegging
- Opprette en arena for kontinuerlig dialog med frivillig sektor. En slik arena kan være et Aktivitetsråd der organisasjoner/miljøer som har aktivitet i kommunen inviteres til å delta.

Arealplanlegging

Regjeringen har styrket det lokale selvstyret, noe som innebærer at mesteparten av norsk natur forvaltes gjennom kommunal arealplanlegging. Med god kunnskap om naturverdiene, miljøets tilstand, og miljøets utfordringer kan kommunen legge gode premisser for å ivareta hensyn til klima, natur og friluftsområder i sine arealplaner. Naturmangfoldloven gjelder alle tiltak og all bruk som påvirker norsk natur, og beslutninger som gjøres etter for eksempel plan- og bygningsloven, må sees i sammenheng med naturmangfoldloven.

Arealregnskap/naturregnskap

Arealbruk påvirker både naturmangfold, klimaet og de mulighetene naturen har til å levere de økosystemtjenestene vi mennesker er helt avhengige av. For å sikre at økosystemene forvaltes på en bærekraftig måte, er det avgjørende at vi vet hva vi har, og hva vi forbruker. Vi foreslår at kommunen i arbeidet med kommende kommuneplan utarbeider et arealregnskap/naturregnskap som kan gi kommunen nødvendig oversikt over arealer, økologisk tilstand i disse, økosystemtjenestene til arealene, og eventuelt kunnskap om økonomiske verdier av økosystemtjenestene. Metoder for slike

regnskap har vært prøvd for byer, som Oslo: <https://www.nina.no/V%C3%A5refagomr%C3%A5der/%C3%98kosystemtjenester/Urban-EEA-naturregnskap-for-byer>.

Nedbygging av strandsonen

Kyst- og strandsonerområdene har et rikt plante- og dyreliv, og har en viktig rolle som rekreasjonsområder for nærturer og annen friluftslivsaktivitet i både hverdager og ferie. Samtidig er disse områdene attraktive til næringsformål, hyttebygging, oppdrett og reiseliv. Siden midten av 1950-tallet har det vært et generelt forbud mot utbygging i strandsonen, både langs sjø og vassdrag. Likevel gis det hvert år flere dispensasjoner til nye bygninger i strandsonen.

I Birkenes kommune har det siden år 2000 blitt satt opp 272 bygninger i strandsonen (<https://www.ssb.no/statbank/sq/10042197>). Og selv om det de siste årene bare gjelder noen få bygninger hvert år, foreslår vi at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Gjennomføre en kartlegging av kommunens strandsonereale med mål om å avdekke natur- og friluftslivsverdier som en del av kommunens arealregnskap
- Ha en gjennomgang av kommunens dispensasjonspraksis i strandsonen, med mål om å stramme inn denne for å ivareta lokale og nasjonale interesser
- Innføre en nedre byggegrense som ivaretar 100-metersbeltet i strandsonen
- Utøve myndighetskontroll ved ulovlige bygg og stengsler i strandsonen

Klima og energiutbygging

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er vår tids to største utfordringer. Disse utfordringene må løses likeverdig og ikke gå på bekostning av hverandre. Derfor kan ikke klima- og energipolitikken basere seg på arealkrevende energiutbygging som medfører store irreversible endringer og inngrep i store naturområder.

Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Satse på tiltak som ivaretar klima- og naturutfordringene på en likeverdig måte, som spare- og energieffektiviseringstiltak i alle sektorer.

Motorferdsel

Flere søker ut i naturen for stillhet og ro nå enn for bare få år siden – ikke for fravær av lyd, men for fravær av støy. Vi har nå en utvikling av stadig nye motoriserte og elektrifiserte kjøretøy beregnet på utmark og på vann, og derfor er det viktig at kommunen har en tydelig politikk eller strategi for hvordan de ønsker hvordan dette skal foregå. Kommunen kan selv utforme lokale forskrifter for vannscooter.

Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Sikre at det føres oppsyn og kontroll av motorisert ferdsel i utmark
- Legge til rette for som driver ikke-motorisert aktivitet i sjø, vann og vassdrag

Regional planlegging

Mange planspørsmål lar seg ikke løse av den enkelte kommune, men berører forhold i flere kommuner. Regionale planavklaringer er derfor viktige for å gjennomføre både nasjonal, regional og lokal miljø- og arealpolitikk. Aktuelle temaer for regional plan kan være samferdselstiltak og infrastruktur, bolig-, hytte- og næringsutvikling, jordvern, natur- og friluftslivsområder, kyst- og vassdragsforvaltning.

Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Gjennomgå hvilke temaer i kommunen som berører regionale interesser og som ikke kan løses i egen kommune alene, men best løses gjennom regional plan

Medvirkning

KMD har utarbeidet en veileder om medvirkning i planlegging, og der står det blant annet: «Åpenhet i planarbeidet innebærer at alle, enten som direkte berørt eller interessent, skal ha lik tilgang til nødvendig informasjon for å ivareta sine interesser eller komme med sine meninger. Åpenhet er i seg selv en forutsetning for at berørte parter skal ha tillit til plansystemet».

Gjennom å sikre åpne medvirkningsprosesser som involverer befolkningen tidlig, kan kommunen få mange innspill, bedre forankring, økt engasjement og et bedre beslutningsgrunnlag. Og ved å øke muligheten for barn og unge får man del i kompetanse og kunnskap som er viktig i utviklingen av framtidens kommuner. Kommunen skal ha en ordning som skal ivareta barn og unge, og se til at saksbehandling og vedtak er i tråd med rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging.

Vi foreslår at kommunen vurderer følgende tiltak:

- Vurdere om kommunen har god kompetanse på ulike typer medvirkningsprosesser.
- Benytte ulike metoder for medvirkning slik at alle lag/foreninger og ulike grupper i befolkningen nås.
- Gi innbyggerne opplevelsen av at deres deltakelse kan påvirke utfallet.
- Legge til rette for at alle kan komme til «planleggingsbordet», ha mulighet til å gi innspill og være en del av plandialogen.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Agder

Camilla Moseid
Koordinator
FNF Agder

Kopi:

Agder fylkeskommune